

You have downloaded a document from
RE-BUŚ
repository of the University of Silesia in Katowice

Title: Miejska przestrzeń sąsiedzka w kontekście przejawów sensorywnych

Author: Aneta Banaszek-Szapowałowa

Citation style: Banaszek-Szapowałowa Aneta. (2016). Miejska przestrzeń sąsiedzka w kontekście przejawów sensorywnych. "Prace Naukowe Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie. Studia Neofilologiczne" ([Nr] 12 (2016), s. 35-43), DOI:10.16926/sn.2016.12.03

Uznanie autorstwa - Licencja ta pozwala na kopiowanie, zmienianie, rozprowadzanie, przedstawianie i wykonywanie utworu jedynie pod warunkiem oznaczenia autorstwa.

UNIwersYTET ŚLĄSKI
W KATOWICACH

Biblioteka
Uniwersytetu Śląskiego

Ministerstwo Nauki
i Szkolnictwa Wyższego

Aneta BANASZEK-SZAPOWAŁOWA
(Uniwersytet Śląski w Katowicach)

MIEJSKA PRZESTRZEŃ SĄSIEDZKA W KONTEKŚCIE PRZEJAWÓW SENSYTYWNYCH

Summary

Neighborhood city life in the context of sensitive occurrence

The author believes, that the human being orientation in the surrounding reality and its actions within it in the essential extent are dependent on the speaker's sensitive component. The demonstration of the work of the given sensitive pragmatic system, is done on the few text examples from the Internet forums, related to neighborhood life in the urban ecosystem. The work is considered as a first step into this issue. The categories of the sensitive (anonymous – famous, past – present – future, top and bottom and so forth), while there is no related common system, are outlined; the further work toward more detailed definition is necessary and planned in the future. The basement of the aforementioned categories, the sensations, has for the speaker a sense of orientation, although being not in fact realized; this in turn requires a specific description language, which is a topic for the future work.

Keywords: neighbourhood city life, urban ecosystem, sensitive occurrence, sensitive component.

Artykuł jest propozycją przyjrzenia się tytułowej „miejskiej przestrzeni sąsiedzkiej” z punktu widzenia najnowszych założeń lingwistyki¹ – tych „skoncentrowan[ych] na mechanizmach mentalnych związanych z pozyskiwaniem wiedzy o świecie (i języku) za pośrednictwem zmysłów (oraz języka) i przetwarzaniem, magazynowaniem tej wiedzy oraz jej wykorzystaniem w późniejszych sytuacjach komunikacyjnych (nie ma tu ostrej granicy oddzielającej wiedzę językową od pozajęzykowej)”². Tekst wpisuje się w nurt badania żywego obrazu świata, tworzonego w bieżących wypowiedziach z wykorzystaniem pragmatycznie ukierunkowanych sensów. Podobne roz-

¹ Przegląd perspektyw badania i rozumienia „przestrzeni” w językoznawstwie np. w tomie Instytutu Językoznawstwa RAN *Логический анализ языка. Языки пространств*, red. Н.Д. Арутюнова, И.В. Левонитна, Языки русской культуры, Москва 2000.

² W. Kubiński, *Obrazowanie a komunikacja. Gramatyka kognitywna wobec analizy dyskursu*, Gdańsk 2014, s. 87.

graniczenia w podejściu do opisu językowego obrazu świata proponują np. A. Kiklewicz, dzielący obrazy świata na językowe (diachroniczne) i tekstowe (dynamiczne)³, i W.G. Gak, wprowadzający opozycję: obraz statyczny, oparty na znaczeniach słów i form gramatycznych – obraz dynamiczny, pojawiający się podczas formułowania wypowiedzi⁴. Tu interesuje nas więc tekstowy i dynamiczny obraz świata, tworzony, jak już zostało powiedziane, z celowo aktualizowanych sensów.

Teoretyczno-metodologiczne przesłanki badania opierają się na zaproponowanym przez P. Czerwińskiego twierdzeniu o działaniu systemu pragmatycznego interpretującego rzeczywistość. Wspomniany autor uważa, że pomiędzy wyrażanym w procesie komunikacji znaczeniem a odpowiadającym mu mentalnym obrazem obiektu istnieje jeszcze poziom pośredni, tzw. sensytyw. Jak pisze, jest to „pewien kategoriałny interpretacyjny szereg sensów (znaczeń), mający związek ze sposobem odczuwanego przez mówiącego wpływu ze strony obiektu i odzwierciedlający się w znaczeniach słowa i towarzyszących mu predykcji”⁵. W swoim tekście badacz wskazuje także na czynnik relewantności komunikacyjnej i znaczenie tego typu przeżyć oraz na fakt jeszcze mniejszej świadomości mówiących odnośnie do wykorzystywania przez nich samych odczuć sensytywnych w procesie komunikacji w porównaniu z aktualizacją w tymże procesie składowych konceptu. A odczucia te, poprzez swój charakter systemowy, dają wyobrażenie zarówno o idiomatyce języka, jak i o budowie jego systemu interpretacyjnego⁶.

Biorąc pod uwagę powyższe twierdzenia, można w stosunku do wybranego obszaru tematycznego relacji sąsiedzkich w przestrzeni miasta przyjąć, że:

- 1) Orientacja człowieka w otaczającej go rzeczywistości i podejmowane przez niego – jako subiekty językowego – działania w niemalym stopniu uwarunkowane są jego zdolnościami sensytywnymi. Tym samym rozpatrywane tu relacje interpersonalne w miejscu zamieszkania są zależne od odbioru na poziomie odczuć sensytywnych danego fragmentu świata zewnętrznego.
- 2) Poszczególnym miejscom w sąsiedztwie i znajdującym się w nich obiektom można przyporządkować charakterystyki – kategorie typologiczne sensytywu, które aktualizują się w bieżących wypowiedziach w różnych konfiguracjach, odpowiadających określonymu kontekstowi sytuacyjnemu i zakładanym celom komunikacyjnym.

Prezentacja działania systemu nazwanego sensytywnym przeprowadzona jest na przykładzie wyekscerpowanych z internetowych forów dyskusyjnych wypowiedzi dotyczących właśnie życia sąsiedzkiego w mieście. Wybrany do opisu wycinek rze-

³ A. Kiklewicz, *Языковая vs. текстовая картина мира*, [w:] idem, *Притяжение языка*, t. 1, Olsztyn 2007, s. 183.

⁴ Cyt. za: П. Червинский, *Объекты внешнего как формы воздействующего отношения на языкового субъекта*, [w:] *Язык и реальность. Русистические studia konfrontatywne*, red. P. Czerwiński, H. Fontański, Katowice 2005, s. 164, przypis 7.

⁵ Ibidem, s. 162. Tu i dalej tłumaczenie moje.

⁶ Ibidem, s. 162–163.

czywistości – uwarunkowane przestrzennie interakcje sąsiadów – nie jest tu przypadkowy, pozycjonuje on bowiem daną analizę lingwistyczną na styku ważnych obecnie także dla wielu innych dyscyplin naukowych kwestii problemowych związanych z przestrzenią, miejskim stylem życia, codziennością. Z kolei źródło i charakter materiału – w postaci swobodnej „mowy elektronicznej” postów – wydaje się być aktualny w świetle nurtu badań nad dyskursem i postulatów wykorzystywania w pracach językoznawczych danych korpusowych⁷. Na potrzeby artykułu materiał egzemplifikacyjny jest ograniczony tematycznie do motywu wycieraczki przed drzwiami mieszkania na klatce schodowej, a poszczególne analizowane tu wypowiedzi są pogrupowane według opisywanych przez forumowiczów sytuacji, w których motyw ten pojawia się. Dla każdego kontekstu sytuacyjnego równolegle rozpatrywane są posty w języku polskim i rosyjskim, tzn. z każdej sytuacji wyodrębniane są charakterystyczne dla danego obiektu polskie i rosyjskie konfiguracje kategorii sensytywu. Wspomniane kategorie postrzegane są z językoznawczego punktu widzenia jako kategorie semantyczne – nazwy różnorodnych odczuć, nie tylko tych związanych z tradycyjnie wymienianymi zmysłami, ale także z przeżyciami, związanymi np. z czasem, pamięcią czy emocjami.

Przechodząc już do właściwej analizy, trzeba na wstępie zauważyć, że wycieraczka – w świetle materiału z internetowych forów dyskusyjnych – nabiera dużego znaczenia dla relacji międzyludzkich w przypadkach bliskiego typu sąsiedztwa, jakie ma miejsce w domach wielorodzinnych, i jest najczęściej przedstawiana przez piszących jako obiekt konfliktogenny, ponieważ jest wykorzystywana inaczej, niż nakazuje, powszechnie uznawana, jej pierwotna funkcja utrzymania czystości w mieszkaniu, przed drzwiami którego się znajduje. (Odnosnie do przeznaczenia obiektu, o którym mowa, ciekawe fakty można zauważyć przy konfrontacji jego nazw w rozpatrywanych językach. Polskie słowo *wycieraczka* jasno i wyraźnie „artykułuje” wspomnianą funkcję pierwotną – obiekt służy do *wycierania*, w danym kontekście, butów przed wejściem do mieszkania. Rosyjski ekwiwalent brzmi (*приквартирный коврик*) i kryje w swej nazwie inne przeznaczenie: *pokrycie* podłogi przed wejściem do mieszkania, wskazując – jak się wydaje – przede wszystkim na funkcję zdobienia przestrzeni, a nie praktyczne zastosowanie w utrzymaniu czystości).

Na podstawie wybranych do analizy tekstów z forów dyskusyjnych można wyodrębnić następujące typowe sytuacje⁸:

⁷ Forum internetowe można postrzegać jako naturalny korpus (w odróżnieniu od korpusów tworzonych przez specjalistów dla celów badawczych, dlatego wyposażonych w specjalne narzędzia i uzupełnionych o informacje dodatkowe odnośnie do włączonych do korpusu tekstów). Dla danej analizy odpowiedzi na pytanie problemowe wątku forum dyskusyjnego pojmowane są jako szereg tematycznych asocjacji, pozwalających z regularnością wyodrębnić kategorie systemu odczuć sensytywnych.

⁸ Dla każdej z poniższych grup tematycznych wykaz tekstów źródłowych sporządzony jest według schematu: adres forum dyskusyjnego, data dostępu (podana w nawiasie) oraz ilość zamieszczonych

- 1) utrzymanie czystości w swoim mieszkaniu poprzez korzystanie z wycieraczki sąsiada bez jego przyzwolenia, co z czasem przeradza się najczęściej w otwarty spór⁹,
- 2) przechowywanie na wycieraczce rzeczy swoich, takich jak worki ze śmieciami, stwarzające niedogodności dla innych mieszkańców i wywołujące tym samym sąsiedzki konflikt¹⁰,
- 3) celowe znieważanie sąsiada poprzez podłożenie pod jego drzwi ekskrementów itp., albo lekceważenie pośrednie, np. niepilnowanie swoich zwierząt domowych załatwiających potrzeby fizjologiczne pod sąsiedzkimi drzwiami¹¹,
- 4) przekształcenie wycieraczki w tajny schowek, w szczególności na klucze (ostatnia w danej klasyfikacji pozycja jako jedyna nie wywołuje konfliktów między sąsiadami)¹².

Każdy z punktów zostanie omówiony na kilku reprezentatywnych przykładach postów¹³.

Sytuacja nr 1, zgodnie z powyższą klasyfikacją, dotyczy konfliktu związanego z tym, że niektórzy mieszkańcy domu wielorodzinnego wycierają nogi nie w swoją, lecz w sąsiedzką wycieraczkę (tabela 1).

W przypadku sytuacji nr 2 – według podanej klasyfikacji – mamy do czynienia z przechowywaniem na wycieraczkach worków ze śmieciami, co godzi w uczucia estetyczne innych osób korzystających z klatki schodowej (tabela 2).

Sytuacja nr 3 to, przypomnijmy, niszczenie wycieraczki sąsiada, które może przybierać różną formę. Często wspomnianą sytuacją – w różnych wątkach tematycznych forów poświęconych sąsiadom – jest celowe (jako zemsta lub środek zaradczy) położenie na sąsiedzkiej wycieraczce ekskrementów i podpalenie

tam i dla danego badania przeanalizowanych wypowiedzi forumowiczów. Na uwagę zasługuje fakt, iż wymienione konteksty sytuacyjne mogą przeplatać się w ramach jednego tylko wątku forum, np. przedstawienie sytuacji nr 1, tj. korzystania nie ze swojej wycieraczki, może skutkować hipotetycznymi propozycjami forumowiczów lub przytoczeniem opisów realnie zastosowanych działań, zaklasyfikowanymi tu jako sytuacja nr 3, czyli celowe podłożenie pod sąsiednie drzwi ekskrementów.

⁹ Źródło: <https://groups.google.com/forum/#!topic/pl.regionalne.warszawa/Vx4pegIWVOK> [13.03.2014], 53 posty; <http://www.bestforum.ru/smf/index.php?topic=9211.0> [11.03.2014], 17 postów.

¹⁰ Źródło: <http://forum.trojmiasto.pl/sasiedzi-wystawiaja-smieci-na-korytarz-co-z-tym-zrobic-t270963,1,55.html> [21.03.2013], 22 posty; http://forum.xakep.ru/m_2587880/tm.htm [19.03.2013], 17 postów.

¹¹ Źródło: <https://groups.google.com/forum/#!topic/pl.regionalne.warszawa/Vx4pegIWVOK> [13.03.2014], 53 posty; <http://otvet.mail.ru/question/14007497> [19.03.2013], 16 postów; http://forum.xakep.ru/m_2587880/tm.htm [19.03.2013], 17 postów.

¹² Źródło: <http://wizaz.pl/forum/showthread.php?t=609361> [25.08.2014], 24 posty; <http://pytamy.pl/title,zostawiacie-klucze-pod-wycieraczk,sondaz.html?smclgnzlticaid=613542> [25.08.2014], 17 postów; <http://otvet.mail.ru/question/52046590> [25.08.2014], 11 postów; <http://www.bolshoyvopros.ru/questions/142745-byvaet-tak-chto-vy-ostavljaete-kljuch-pod-kovrikom.html> [25.08.2014], 7 postów.

¹³ Cytowane wypowiedzi forumowiczów podawane są w oryginalnym zapisie (z błędami i innymi niedociągnięciami charakterystycznymi dla takiego typu tekstu elektronicznego) wraz z emotikonami (uśmieškami).

papierowego opakowania, dlatego podobny opis przyjęto za reprezentatywny przykład dla danego punktu klasyfikacji (tabela 3).

Sytuacja nr 4 to nadanie wycieraczce cech niejawnego schowka (tabela 4).

Tabela 1.

<i>wycieraczka</i>	<i>коврик</i>
(1) [...] <i>Lubie mieć czystą wycieraczkę i ją dosyć często odkurzam ale sąsiedzi przechodząc do siebie robią użytek z mojej a dopiero potem ze swojej;</i> (2) <i>Miałam taki sam problem z sąsiadką (i jej rodziną z wiochy) od wielu, wielu lat. Kiedyś moja psinaka merdała ogonkiem przy drzwiach, wyjrzałam przez judasza a tu sąsiadka wyciera buty na mojej wycieraczce. Ponieważ kupiła sobie białą wycieraczkę i nie lubi sprzątać, prać, to wszyscy jej goście chcieli oszczędzić jej wycieraczki-pakowali się na moją (też ładną). W sumie to sympatyczna pani, lubię ją, tłumaczę jej, proszę ją, ona się wszystkiego wypiera i nie dociera do niej, że ja przecież widzę. Jakies pół roku temu nie miałam już sił i swoją wycieraczkę wyrzuciłam, nie tam już wycieraczki.</i>	(1) <i>Банальная ситуация. У соседей из дальней угловой квартиры нет своего приквартирного коврика. И они вытирают ноги о мой. Почему о мой, потому что на нем лежит тряпка. Говорить что-либо – бесполезно – культура свищет не оттуда. Как отучить от этой пагубной привычки – не знаю. Надо тихо и культурно. Почему именно эти соседи – следы ведут в их квартиру. Сорится тоже не хочется – они живут давно, а мы только въехали;</i> (2) <i>С такими вещами бороться нереально. Остается как уже выше сказали – или им подарить самый недорогой, или свой убраться. Но потом другие проблемы появятся, нормальные люди изначально так не делают.</i>
mój (<i>moja też ładna wycieraczka</i>) – cudzy (<i>nowa biała wycieraczka sąsiadki</i>)	mój (<i>мой [приквартирный коврик]</i>) – cudzy
swój – obcy (<i>sąsiadka, wszyscy jej goście</i>)	swój – obcy (<i>соседи из дальней угловой квартиры</i>)
anonimowy (<i>wyjrzałam przez judasza a tu sąsiadka</i>) – znany	anonimowy (<i>следы ведут в их квартиру</i>) – znany
góra (<i>wszyscy jej goście chcieli oszczędzić jej wycieraczki-pakowali się na moją</i>) – dół,	góra (<i>на нем лежит тряпка</i>) – dół
miejski – wiejski (<i>z wiochy</i>)	–
–	norma – odchylenie od normy (<i>нормальные люди изначально так не делают</i>)
obecność – brak (<i>swoją wycieraczkę wyrzuciłam, nie tam już wycieraczki – skutek zaistniałej sytuacji</i>)	obecność – brak (<i>у соседей из дальней угловой квартиры нет своего приквартирного коврика – причина конфликта, свой [коврик] убраться – пропозиция решения спора</i>)
krótkotrwały – długotrwały (<i>od wielu, wielu lat</i>)	krótkotrwały – długotrwały (<i>Как отучить от этой пагубной привычки</i>),
możliwy do rozwiązania – nierozwiązywalny (<i>nie miałam już sił</i>)	możliwy do rozwiązania – nierozwiązywalny (<i>С такими вещами бороться нереально</i>),
czysty (<i>Lubie mieć czystą wycieraczkę i ją dosyć często odkurzam</i>) – brudny (<i>wyciera buty na mojej wycieraczce</i>)	czysty – brudny (<i>вытирают ноги о мой [приквартирный коврик]</i>)
staranny – niedbaly (<i>nie lubi sprzątać, prać – posiadanie wycieraczki zobowiązuje do regularnego czyszczenia jej</i>)	staranny – niedbaly (<i>на нем лежит тряпка – posiadanie wycieraczki zobowiązuje do регулярного чистки ее</i>)

Tabela 2.

<i>nycieraczka</i>	<i>коврик</i>
(1) <i>sasiadzi wystawiaja smieci na korytarz – co z tym zrobic? dzwoniem do administracji, mowilem im zeby tego nie robili ale oni wynajmuja mieszkanie i chyba sa ze nsi (napewno) [...]; (2) Przykleic karteczke na drzwi aby nie zostawiali smieci bo smierdzi na całej klatce.</i>	(1) <i>Как отучить соседей не оставлять мусор на лестничной клетке? Запарили уже, видимо дома воняет, выставляют на лестничную клетку, а потом видимо как доходят руки выносят в контейнеры.. [...]; (2) это болезнь-не отучишь уже!</i>
mój (<i>korytarz – wspólna przestrzeń sąsiadzka</i>) – cudzy (a. <i>śmieci</i> , b. <i>oni wynajmują mieszkanie – własność wycieraczki</i>) postrzegana jest w perspektywie własności mieszkania)	mój (<i>на лестничной клетке – wspólna przestrzeń sąsiadzka</i>) – cudzy (<i>мусор</i>),
swój – obcy (<i>sąsiedzi</i>)	swój – obcy (<i>соседи</i>)
na widoku (u wszystkich) (<i>wystawiaja smieczi</i>) – niewidoczny	na widoku (u wszystkich) (<i>выставляют [мусор]</i>) – niewidoczny
krótkotrwały – długotrwały (<i>mowilem im zeby tego nie robili</i>)	krótkotrwały – długotrwały (<i>Как отучить соседей</i>)
możliwy do rozwiązania – nierozwiązywalny (<i>mowilem im zeby tego nie robili</i>)	możliwy do rozwiązania – nierozwiązywalny (<i>не отучишь уже!</i>)
przyjemny – nieprzyjemny (<i>smierdzi na całej klatce</i>)	przyjemny – nieprzyjemny (<i>Запарили уже, видимо дома воняет</i>)
miejski – wiejski (<i>ze nsi</i>)	–
–	norma – odstępstwo od normy (<i>это болезнь</i>)
–	staranny – niedbaly (<i>как доходят руки выносят в контейнеры</i>)

Tabela 3.

<i>nycieraczka</i>	<i>коврик</i>
(1) <i>Do papierowej torby nazbierac psich kup napelnic ja własnymi ekskrementami. Polozyc na nycieraczce sąsiada, podpalic zadzwonic/zapukać i uciec. Gaszac torbę sąsiad wderze kupę w swoją nycieraczke oraz pobrudzi sobie karcie.</i>	(1) <i>Есть старый проверенный способ Гадишь под дверь, газетку сверху, поджигаешь и звонишь в дверь Выбегает соседка и тапочками гасит огонь; (2) покакать в бумажку, поджечь, и позвонить в звонок</i>
mój – cudzy (<i>nycieraczka sąsiada</i>)	mój – cudzy (<i>под дверь</i>)
swój – obcy (<i>sąsiad</i>)	swój – obcy (<i>соседка</i>)
bezpieczny – niebezpieczny (<i>podpalic</i>)	bezpieczny – niebezpieczny (<i>поджигаешь</i>)
anonimowy (<i>zadzwonit/zapukać i uciec</i>) – znany	anonimowy (<i>звонишь в дверь</i>) – znany
jawnie – niejawnie (<i>Do papierowej torby</i>)	jawnie – niejawnie (<i>газетку сверху</i>)
góra (<i>na nycieraczce</i>) – dół	góra (<i>газетку сверху</i>) – dół
czysty – brudny (<i>pobrudzi sobie karcie</i>)	czysty – brudny (<i>тапочки</i>)
przyjemny – nieprzyjemny (<i>wderze kupę w swoją nycieraczke</i>)	przyjemny – nieprzyjemny (<i>Гадишь под дверь</i>)
–	sprawdzony – niesprawdzony (<i>старый проверенный способ</i>)

Tabela 4.

<i>nycieraczka</i>	<i>коврик</i>
(1) Pamiętam że 20 lat temu jak byłem dzieckiem to rodzice mi zostawiali pod nycieraczka. Ale to była spokojna okolica.; (2) W dużym mieście nie do pomyslenia, ale w małych miasteczkach to norma ;); (3) [...] i taka naszła mnie myśl kto jeszcze praktykuje taki stary zwyczaj zostawiania kluczy pod doniczka, na oknie czy też wspomnianej nycieraczce [emotikon :rolleyes:] Ludzie cudują z alarmami, zabezpieczają zamki, jakieś zabezpieczenia w oknach, a tutaj takie nieodpowiedzialne zachowanie [emotikon:brzydali]; (4) Nigdy tego nie zrobiłem. Jeśli już musiałbym zostawić, to u sąsiadów.; (5) pod nycieraczka, to trochę ordynarnie ;) myśle jednak, że w wielu domach sa takie "sposoby" na przekazanie sobie kluczy :rolleyes: doniczka, jakaś inna skrytka znana tylko domownikom.; (6) W życiu. Już bym ich więcej nie zobaczyła pewnie, jak i innych kłopotów z mieszkania...	(1) В детстве мы так и делали, и еще на даче так ключи оставляли, а сейчас, конечно, так уже вряд ли кто делает.; (2) Те времена, канули в небытие) ..далёкие 60-е. В нашем подъезде все оставляли ключи под ковриками. Городок маленький, всё тихо, спокойно было. [...]; (3) У Вас коврик еще с наружи? ! Я уже давно его в квартиру перенесла, а то пионерят его часто...; (4) Никогда не оставляю! Я бы предпочла ключ соседке отдать, чем под ковриком оставить. Это же кладезь для воров.
spokojny (Ale to była spokojna okolica.) – niepokojący	spokojny (всё тихо, спокойно было) – niepokojący
miasto (w dużym mieście) – nie miasto (spokojna okolica, w małych miasteczkach)	miasto – nie miasto (городок маленький)
przeszły (jak byłem dzieckiem, 20 lat temu) – terażniejszy – przyszły	przeszły (в детстве, ..далёкие 60-е) – terażniejszy (сейчас) – przyszły
typowy (to norma, w wielu domach sa takie "sposoby" na przekazanie sobie kluczy) – nietypowy (Nigdy tego nie zrobiłem.)	typowy (все оставляли ключи под ковриками) – nietypowy (сейчас, конечно, так уже вряд ли кто делает, Никогда не оставляю!)
mój – cudzy	mój – cudzy
swój (domownicy, dziecko) – obcy (sąsiedzi, złodzieje)	swój – obcy (соседка, воров)
jawny – tajny (skrytka znana tylko domownikom)	jawny – tajny
na widoku (u wszystkich) – niewidoczny (skrytka znana tylko domownikom)	na widoku (u wszystkich) – niewidoczny (под ковриком)
góra – dół (pod nycieraczka)	góra – dół (под ковриком)
bezpieczny – niebezpieczny (Już bym ich więcej nie zobaczyła pewnie, jak i innych kłopotów z mieszkania...)	bezpieczny – niebezpieczny (пионерят его часто, Это же кладезь для воров)
obecny (Ludzie cudują z alarmami, zabezpieczają zamki, jakieś zabezpieczenia w oknach) – miniony (taki stary zwyczaj)	obecny – miniony (Те времена, канули в небытие)

Na podstawie przeprowadzonej analizy można stwierdzić, że *nycieraczka/коврик* postrzegana jest zarówno jako obiekt (który można w jakiś sposób, niekoniecznie zgodny z pierwotnym przeznaczeniem, wykorzystać, m.in. ubrudzić, wyrzucić,

ukrać, patrz sytuacja 1 i 3), jak i jako przestrzeń (wydzielająca, przynależna do danego mieszkania część ze wspólnego terytorium sąsiedzkiego, np. w przypadku lokowania na niej i pod nią przedmiotów, patrz sytuacja 2 i 4). W zależności od kontekstu sytuacyjnego, w ramach którego pojawia się dany motyw, system sensorywny wychwytuje z tekstu i samej nazwy oraz jednocześnie rzutuje na słowo (oznaczenie obiektu w tekście) specyficzną dla określonej sytuacji wiązkę kategorii sensorywnu. Spis wyodrębnionych na podstawie wypowiedzi forumowiczów odczuć zawiera następujące pozycje (podano w porządku alfabetycznym i, podobnie jak w powyższej analizie, w możliwych opozycjach, triadach):

- 1) anonimowy – znany (sytuacja nr 1 i 3),
- 2) bezpieczny – niebezpieczny (sytuacja nr 3 i 4),
- 3) czysty – brudny (sytuacja nr 1 i 3),
- 4) góra – dół (sytuacja nr 1, 3 i 4),
- 5) jawnie – niejawnie (sytuacja 3)
- 6) jawny – tajny (sytuacja nr 4),
- 7) krótkotrwały – długotrwały (sytuacja nr 1 i 2),
- 8) miasto – niemiasto (sytuacja nr 4),
- 9) miejski – wiejski (kategoria wyodrębniona tylko dla tekstów w języku polskim, sytuacja nr 1 i 2),
- 10) możliwy do rozwiązania – nierozwiązywalny (sytuacja nr 1 i 2),
- 11) mój – cudzy (wszystkie sytuacje),
- 12) na widoku (u wszystkich) – niewidoczny (sytuacja nr 2 i 4),
- 13) norma – odchylenie od normy (kategoria wyodrębniona tylko dla tekstów w języku rosyjskim, sytuacja nr 1 i 2),
- 14) obecność – brak (sytuacja nr 1),
- 15) obecny – miniony (sytuacja 4),
- 16) przeszły – teraźniejszy – przyszły (sytuacja nr 4),
- 17) przyjemny – nieprzyjemny (sytuacja nr 2 i 3),
- 18) spokojny – niepokojący (sytuacja nr 4),
- 19) sprawdzony – niesprawdzony (kategoria wyodrębniona tylko dla tekstów w języku rosyjskim, sytuacja nr 3),
- 20) staranny – niedbały (sytuacja nr 1 i 2),
- 21) swój – obcy (wszystkie sytuacje),
- 22) typowy – nietypowy (sytuacja nr 4).

Obiekt-przestrzeń *wycieraczki/коврика* w systemie odczuć sensorywnych powiązany jest z innymi elementami (aktantami):

- osobami: członkowie rodziny, w tym dzieci, sąsiedzi, złodzieje i in.,
- przedmiotami: worki ze śmieciami, ekskrementy, klucze od mieszkania¹⁴ i in.

¹⁴ Nie rozpatrujemy tu sytuacji, zostawiania przez obce osoby na wycieraczce (lub pod nią) rzeczy przeznaczonych dla lokatorów danego mieszkania, takich jak: kwiaty, prezenty, listy itp., klasyfikując dany kontekst w pierwszej kolejności jako dyskurs miłosny i o uwodzeniu, a nie relacji sąsiedz-

Podsumowując, wydaje się uzasadnionym i perspektywicznym wskazanie metody ustalenia systemu kategorii sensytywu jako użytecznego narzędzia badawczego, ponieważ „język i odczuwanie jako dwa współzależne systemy kognitywne tworzą właśnie tę podstawę, którą można scharakteryzować jako działalność kognitywną (poznanie), ukierunkowaną na aktywne przystosowanie się człowieka do środowiska”¹⁵. Przedstawione tu wnioski nie mają jednak charakteru całościowego z uwagi na ograniczoną bazę materiałową (nie tylko ilościową, ale przede wszystkim jakościową – tylko jeden gatunek tekstu: internetowe fora dyskusyjne) i przyjętą ogólną perspektywę klasyfikacji tematycznej według kontekstu sytuacyjnego (jako tylko jednej z możliwych zmiennych). Przedstawioną analizę trzeba rozpatrywać jako pierwsze podejście do problemu. Kategorie sensytywu, z uwagi na brak jeszcze ogólnego systemu, zostały tylko zarysowane. Odczucia, które stanowią ich podstawę i mają znaczenie orientujące, a nie są w znacznym stopniu uświadamiane, wymagają wypracowania swojego języka opisu.

Bibliografia

- Kiklewicz A., *Языковая vs. текстовая картина мира*, [w:] idem, *Притяжение языка*, t. 1, Olsztyn 2007.
- Kubiński W., *Образование а коммуникация. Граматика когнитивна wobec аналйзы дискурси*, Gdańsk 2014.
- Логический анализ языка. Языки пространств*, Ред. Н.Д. Арутюнова, И.В. Левонитна, Языки русской культуры, Москва 2000.
- Кравченко А.В., *Четыре тезиса к новой философии языка* [w:] *Слово, высказывание, текст в когнитивном, прагматическом и культурологическом аспектах: Тезисы международной научно-практической конференции*, ред. Е.Н. Азначеева, Челябинский государственный университет, Челябинск 2001.
- Червинский П., *Объекты внешнего как формы воздействующего отношения на языкового субъекта*, [w:] P. Czerwiński, H. Fontański (red.), *Язык а rzeczywistość. Rysuystyczne studia konfrontatywne*, Katowice 2005.

kich. Zob. np. wątek: *czy zostawić kniaty na jej nycieracce???* http://f.kafeteria.pl/temat.php?id_p=3498341 [25.08.2014].

¹⁵ А.В. Кравченко, *Четыре тезиса к новой философии языка* [w:] *Слово, высказывание, текст в когнитивном, прагматическом и культурологическом аспектах: Тезисы международной научно-практической конференции*, ред. Е.Н. Азначеева, Челябинский государственный университет, Челябинск 2001, с. 6.